

УДК 336.22 :330.44 :658

© В.П. Вишневський, Д.Б. Соколовський

МОДЕЛІ ВПЛИВУ ПОДАТКІВ НА ПОВЕДІНКУ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто моделі впливу податків на поведінку підприємств в процесі функціонування Інформаційно-аналітичної системи супроводження бюджетного процесу (ІАСБП). Проведено ранжування розглянутих податків за ступенем легкості/складності ухилення від них. Розроблено алгоритм розрахунку фактичного податкового навантаження при зміні номінальних величин податків.

Ключові слова: моделювання, податки, поведінка, підприємство.

Постановка проблеми. Податки впливають на поведінку платників податків¹, оскільки вилучають принаймні частину їхніх доходів. Тому якщо не було б витрат ухилення від податків, підприємства не сплачували б взагалі². Оскільки ж такі витрати існують, остільки раціонально діючі суб'єкти частково сплачують податки і частково ухиляються від них, дорівнюючи граничні вигоди і граничні витрати ухилення. У такій ситуації рівноваги реальна ставка податку (тобто відношення суми сплаченого податку до податкової бази) завжди менше за встановлену номінальну³.

Підвищення ВР України встановленої номінальної ставки того або іншого податку може порушити сформовану рівновагу, а може і ні. Це залежить від можливостей перекладання податку.

Загальна мета – розглянути моделі впливу податків на поведінку підприємств. Розробити алгоритм розрахунку фактичного податкового навантаження при зміні номінальних величин податків.

---

¹ В ІАСБП платниками податків вважаються юридичні особи – підприємства згідно з КВЕД. Фізичні особи самі податки до бюджету не вносять, а податок на їхні доходи утримується підприємствами (організаціями) у джерела його виплати.

² Як спосіб несплати (недоплати) податків в ІАСБП моделюється тільки ухилення від сплати податків (з порушеннями закону) – *tax evasion*, і спеціально не розглядається легальна мінімізація податків (або податкове планування) – *tax avoidance*.

³ Якщо податків мало, то говорять про номінальний і реальний податковий коефіцієнт (тобто відношення сукупних податків – розрахованих по номінальних ставках і фактично внесених – до сукупної податкової бази) [Вишнев].

Розділ 2. Математичні та інформаційні моделі в економіці

Основний матеріал. Якщо попит на продукцію підприємств даного ВЕД є повністю нееластичним, то тягар приросту податку ляже на покупця і не торкнеться економічних інтересів товаровиробника, так що йому, за інших рівних умов, не буде сенсу ухилятися від такого підвищення податку.

І навпроти, якщо попит на продукцію є повністю еластичним, то тягар приросту податку цілком ляже на товаровиробника. Виключення складають лише ті податки, що можуть бути перекладені підприємством на інших платників незалежно від еластичності попиту на продукцію – це податок на доход громадян, що зменшує їхні особисті доходи, але не торкається ані витрат, ані прибутку підприємства, і ПДВ – у тому випадку, якщо продукція підприємства не призначена для кінцевого споживання⁴.

І нарешті, у проміжній ситуації зміна ставки податку ляже частково на товаровиробника і частково – на споживача.

Аналогічна ситуація (але тільки з іншим знаком) буде спостерігатися у випадку зниження номінальної ставки податку. Тобто, наприклад, у випадку цілком еластичного попиту (коли ціна є постійною), вигоди від зниження ставки одержить товаровиробник (знов-таки за винятком зниження ставки прибуткового податку і ПДВ, якщо продукція, що випускається, не призначена для кінцевого споживання).

У даній черзі ІАСБП будемо виходити з передумови про повністю еластичний попит (зовні задані ціни). Надалі постановка задачі може бути уточнена за рахунок переходу до більш реалістичної передумови про попит з деякою кінцевою еластичністю.

Узагальнюючи, вищевикладений вплив податків на діяльність підприємств по ВЕД можна представити в такий спосіб (табл. 1).

Таблиця 1 – Наявність податків для підприємств за ВЕД

Податки	ВЕД							
	CA	CB	DA	DJ	DK, DL, DM	G	I	J
Податок на прибуток підприємств, t^p	+	+	+	+	+	+	+	+
Прибутковий податок з фізичних осіб, t^w	-	-	-	-	-	-	-	-
Нарахування на заробітну плату, t^l	+	+	+	+	+	+	+	+
Податок на землю, t	+	+	+	+	+	+	+	+
ПДВ, t^{VAT}	-	-	+	-	-	-	-	-
Акцизний збір з українських товарів, t^{a1}	+	+	+	+	+	+	+	+
Акцизний збір з імпортованих товарів, t^{a2}	+	+	+	+	+	+	+	+
Мито експортне, t^{ex}	+	+	+	+	+	+	+	+
Мито імпортне, t^{im}	+	+	+	+	+	+	+	+

⁴ Це пов'язано з тим, що покупець продукції виробничо-технічного призначення дебетує вхідний ПДВ і погашає свої витрати на його сплату за рахунок ПДВ, отриманого від наступного покупця, і т.д. У цьому сенсі ПДВ є нейтральним і не впливає на поведінку платника податків – якщо тільки немає затримок у ланцюжку просування товару від виробника до кінцевого споживача і відсутні затримки з розрахунками. І хоча в Україні такі затримки мають місце, у даній черзі ІАСБП вони спеціально не моделюються.

Умовні позначення:

CA – добування паливно-енергетичних корисних копалин;

CB – добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних;

DA – виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів;

DJ – металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів;

DK – виробництво машин та устаткування;

DL – виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування;

DM – виробництво транспортних засобів та устаткування;

G – торгівля; ремонт автомобілів, побут. виробів та предметів особистого вжитку;

I – діяльність транспорту та зв'язку;

J – фінансова діяльність;

"+" – є вплив; "-" – немає впливу.

У тому випадку, якщо номінальна ставка того або іншого податку підвищується (і він впливає на економіку підприємств), це приводить до зростання витрат підприємств і зниження прибутку – незалежно від виду податку. Тобто усі податки незалежно від назви, механізму розрахунку і стягнення можна розглядати як податки на прибуток. Це важливо з тієї причини, що на практиці ставки одних податків можуть підвищуватися, а інших – знижуватися. У такій ситуації має значення тільки кінцевий ефект – посилено або зменшено кінцевий податковий тягар, тобто збільшено або зменшено частину прибутку, що вилучається на суспільні потреби.

Якщо її збільшено, підприємства прагнутимуть зменшити приріст податкового тягара за рахунок додаткового ухилення, пов'язаного з додатковими витратами. І якщо такі витрати не є надзвичайно високими, результатом буде певне збільшення масштабів ухилення і подальше розширення розриву між номінальним і реальним податковим коефіцієнтом⁵.

Якщо її зменшено, то і корисність ухилення зменшиться. Тож будемо вважати, що підприємство дещо зменшить масштаби ухилення і розрив між номінальним і реальним податковим коефіцієнтом скоротиться.

Для того щоб визначити, як саме зміниться співвідношення між номінальним і реальним податковим коефіцієнтом для кожного конкретного ВЕД, важливо враховувати величину додаткових витрат, пов'язаних зі збільшенням масштабів ухилення (або економії на витратах у випадку зменшення масштабів ухилення), а також величину витрат на виявлення фактів ухилення від оподаткування.

На підставі того, що механізм сплати податків передбачає взаємодію між платниками податків і державними органами, що їх отримують і контролюють, закономірності поведінки цих контрагентів доцільно досліджувати за допомогою ігрових моделей. Спираючись на

---

⁵ Підвищуватися може ставка будь-якого податку (наприклад, на землю), але ухилення матиме місце не саме по тому виду податку, ставку якого підвищено, а від тих податків, за якими є напрацьовані механізми ухилення (наприклад, на прибуток підприємств і ПДВ).

Розділ 2. Математичні та інформаційні моделі в економіці

результати такого моделювання (див., наприклад [1]), пропонується така залежність між номінальним і реальним $\tilde{t}^\varepsilon(i)$ податковим коефіцієнтом:

$$\tilde{t}^\varepsilon(i) = \left(1 - \left(1 - p^\varepsilon - p^\varepsilon \gamma^\varepsilon \right) b^\varepsilon \left(t^\varepsilon(i) \right)^n \right) t^\varepsilon(i), \quad (1)$$

де $t^\varepsilon(i)$ – номінальний податковий коефіцієнт для ε -го ВЕД у момент i ;

p^ε – коефіцієнт складності ухилення від оподаткування для ε -го ВЕД;

γ^ε – узагальнений коефіцієнт штрафів для ε -го ВЕД;

b^ε – масштабний коефіцієнт, пов'язаний із рівнем простого відтворення для ε -го ВЕД;

n – коефіцієнт кривизни лінії функції.

Оскільки величини $p^\varepsilon, \gamma^\varepsilon, n^\varepsilon$ статистично отримати складно, в (1) використовується коефіцієнт $a^\varepsilon = \left(1 - p^\varepsilon - p^\varepsilon \gamma^\varepsilon \right)$, що залежить від середньостатистичного рівня ухилень для ε -го ВЕД:

$$\tilde{t}^\varepsilon(i) = \left(1 - a^\varepsilon b^\varepsilon \left(t^\varepsilon(i) \right)^n \right) t^\varepsilon(i). \quad (2)$$

Форму цієї залежності наведено на рис. 1.

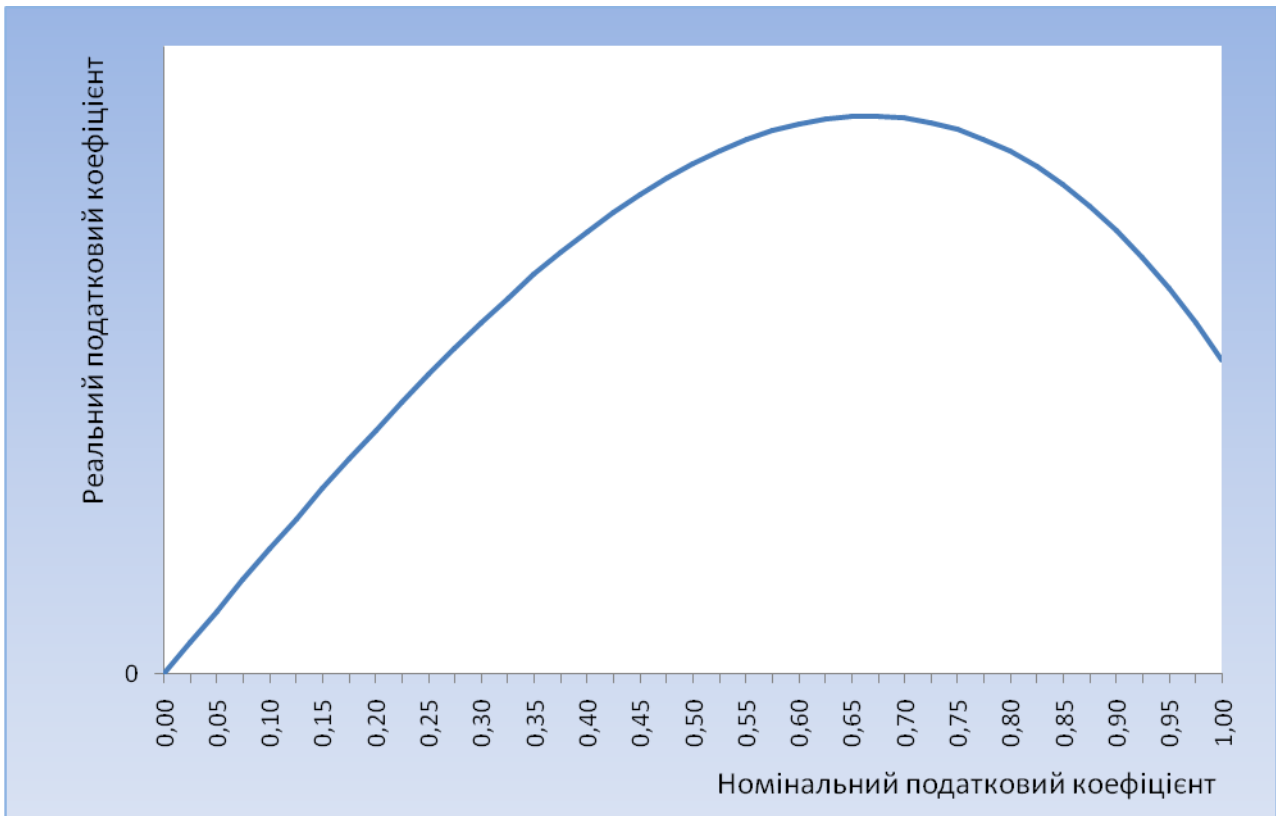

Рис. 1 – Графік залежності реального податкового коефіцієнта від номінального

Математичне моделювання в економіці

Ухилення від різних податків пов'язане з різними витратами. Загальне правило полягає в такому: легше ухилитися від податків, що ґрунтуються на технічно складному розрахунку фінансових результатів, і важче – від базованих на простих натуральних або вартісних показниках.

На підставі цього можна ранжувати розглянуті податки за ступенем легкості/складності ухилення від них (табл. 2).

Таблиця 2 – Ранжування податків за критерієм легкості ухилення

Ранг	Коефіцієнт легкості ухилення	Найменування податку
1	0,75	податок на прибуток підприємств; нарахування на заробітну плату
2	0,5	акцизний збір із вироблених в Україні товарів
3	0,4	акцизний збір із ввезених в Україну товарів; мито на товари, що вивозяться СПД; мито на товари, що ввозяться СПД
4	0,3	податок на землю

Найлегшим вважається ухилення від сплати податку на прибуток підприємств. До цієї ж групи віднесено нарахування на заробітну плату. Легкість ухилення від сплати податку на прибуток обумовлена можливістю неоднозначного розрахунку прибутку у бухгалтерській документації. До того ж, великі підприємства, зокрема у металургії та машинобудуванні, можуть переводити значну частину отриманого прибутку в офшорні зони з використанням методів трансфертного ціноутворення. Ухилення від сплати нарахувань на заробітну плату, що залежать від офіційно задекларованої (а не фактичної) зарплати, може суттєво різнитися в залежності від ВЕД. Зокрема, у торгівлі, де переважають дрібні підприємства з невеликою кількістю робітників, ведеться робота з готівкою, що дозволяє маніпулювати з заробітною платою, наприклад, видавати її "у конвертах". Стосовно тих ВЕД, де переважають великі підприємства зі значною кількістю працівників (добування корисних копалин, металургія, машинобудування, харчова промисловість), ухилитись від сплати нарахувань на заробітну платню, видаючи її "у конвертах", значно складніше.

Важче ухилитись від сплати акцизного збору з вироблених в Україні товарів. Тут також можуть бути присутні незаконні дії з об'єктом (зокрема, приховування обсягів виробленого підакцизного товару) та базою оподаткування (неправомірний розрахунок ставки акцизного збору, безпідставне користування пільгами тощо), проте кількість марок акцизного збору підлягає строгому контролю і є документом строгої звітності, що ускладнює процедуру ухилення.

Складно ухилитись від сплати зовнішньоторговельних податків (ввізного та вивізного мита, акцизного збору зі ввезених в Україну товарів). Причина цього полягає в тому, що весь фізичний обсяг товарів при перетині кордону підпадає під безпосередній митний контроль.

Розділ 2. Математичні та інформаційні моделі в економіці

Найважче ухилитись від сплати податку на землю, що обумовлено легкістю перевірки площі земельної ділянки, що повинна обкладатись податком. Махінації є більш вірогідними, коли необґрунтовано занижують ставку орендної плати або з оціненими земельними ділянками, де можна навмисно змінити оцінку землі. Проте частка таких земель є відносно невеликою порівняно з неоціненими землями.

Непрямо подібне ранжування податків за критерієм легкості ухилення підтверджується структурою податкового боргу за податковими зобов'язаннями за видами податків. Зокрема, одним з найбільших є борг по сплаті податку на прибуток, а одним з найменших – плата за землю.

Для кожного ВЕД структура сплачуваних податків є різною. Тому логічно припустити, що ступінь легкості/складності ухилення від податків за ВЕД визначається структурою податків, що сплачуються підприємствами даного ВЕД і не залежить прямо від інших особливостей функціонування підприємств цього ВЕД.

На підставі аналізу статистичної інформації було отримано такі значення параметрів моделі (2) (табл. 3).

Таблиця 3 – Параметри моделі, що визначає залежність між номінальною і реальною ставками податку за ВЕД

ВЕД	Параметри моделі (1.2)		
	a^E	b^E	n
СА – добування паливно-енергетичних корисних копалин	0,5660	68,614	1,2
СВ – добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	0,6015	4,260	1,2
ДА – виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,4957	8,687	1,2
DJ – металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	0,6485	4,018	1,2
DK – виробництво машин та устаткування	0,5251	7,882	1,2
DL – виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	0,4624	5,389	1,2
DM – виробництво транспортних засобів та устаткування	0,5053	19,542	1,2
G – торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,6183	18,529	1,2
I – діяльність транспорту та зв'язку	0,7055	10,000	1,2

Математичне моделювання в економіці

Алгоритм розрахунку фактичного податкового навантаження при зміні номінальних величин податків.

Введемо такі позначення.

Матриця номінальних ставок податків:

$$\left(t_j^\varepsilon(i) \right)_{\substack{j=1,2,\dots,N; \\ \varepsilon=1,2,\dots,M}} = \begin{pmatrix} t_1^1(i) & t_1^2(i) & \dots & t_1^M(i) \\ t_2^1(i) & t_2^2(i) & \dots & t_2^M(i) \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ t_N^1(i) & t_N^2(i) & \dots & t_N^M(i) \end{pmatrix}$$

де $t_j^\varepsilon(i)$ – ставка податку j для підприємств ε -го ВЕД у період i ;

N – кількість податків,

M – кількість ВЕД.

Вектор номінального податкового навантаження:

$$\left(t^\varepsilon(i) \right)_{\varepsilon=1,2,\dots,M} = \left(t^1(i) \quad t^2(i) \quad \dots \quad t^M(i) \right);$$

Вектор баз нарахування податків:

$$\left(Va^\varepsilon(i) \right)_{\varepsilon=1,2,\dots,M} = \left(Va^1(i) \quad Va^2(i) \quad \dots \quad Va^M(i) \right);$$

$S_j^\varepsilon(i)$ – статистично визначені обсяги зібраних коштів за податком i для підприємств ε -го ВЕД у період i ;

$\bar{S}_j^\varepsilon(i)$ – статистично визначені обсяги заборгованих коштів за податком j для підприємств ε -го ВЕД у період i ;

$S^\varepsilon(i) = \sum_{j=1}^N S_j^\varepsilon(i)$ – сумарні виплати за податками для ε -го ВЕД у період i ;

$\bar{S}^\varepsilon(i) = \sum_{j=1}^N \bar{S}_j^\varepsilon(i)$ – сумарні борги за податками для ε -го ВЕД у період i ;

$P_j^\varepsilon(i)$ – рівень ухилення від податків підприємств ε -го ВЕД у період i ;

$\mathcal{D}S_j^\varepsilon(i)$ – реальна частка податку i в загальному податковому навантаженні для підприємств ε -го ВЕД у період i ;

$$\delta S_j^\varepsilon(i) = \frac{S_j^\varepsilon(i)}{S^\varepsilon(i)} = \frac{S_j^\varepsilon(i)}{\sum_{j=1}^N S_j^\varepsilon(i)}, \quad (3)$$

$\delta \tilde{S}_j^\varepsilon(i)$ – номінальна частка податку j в загальному податковому навантаженні для підприємств ε -го ВЕД у період i :

$$\delta \tilde{S}_j^\varepsilon(i) = \frac{S_j^\varepsilon(i) + \bar{S}_j^\varepsilon(i)}{S^\varepsilon(j) + \bar{S}^\varepsilon(j)} = \frac{S_j^\varepsilon(i) + \bar{S}_j^\varepsilon(i)}{\sum_{j=1}^N (S_j^\varepsilon(i) + \bar{S}^\varepsilon(i))}, \quad (4)$$

Виходячи із наведених вище закономірностей, пропонується такий алгоритм розрахунку впливу зміни номінальних ставок податків на поведіння підприємств кожного ВЕД.

Нехай для наступного періоду $i + 1$ задано матрицю змін номінальних ставок податків:

$$\left(\Delta t_j^\varepsilon(i) \right)_{\substack{j=1,2,\dots,N; \\ \varepsilon=1,2,\dots,M}} = \begin{pmatrix} \Delta t_1^1(i+1) & \Delta t_1^2(i+1) & \dots & \Delta t_1^M(i+1) \\ \Delta t_2^1(i+1) & \Delta t_2^2(i+1) & \dots & \Delta t_2^M(i+1) \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \Delta t_N^1(i+1) & \Delta t_N^2(i+1) & \dots & \Delta t_N^M(i+1) \end{pmatrix}.$$

Тоді матриця номінальних податків у період $i + 1$ дорівнюватиме

$$\begin{aligned} \left(\Delta t_j^\varepsilon(i+1) \right) &= \left(t_j^\varepsilon(i) \right) + \left(\Delta t_j^\varepsilon(i) \right) \Big|_{\substack{j=1,2,\dots,N; \\ \varepsilon=1,2,\dots,M}}; \\ \begin{pmatrix} t_1^1(i+1) & t_1^2(i+1) & \dots & t_1^M(i+1) \\ t_2^1(i+1) & t_2^2(i+1) & \dots & t_2^M(i+1) \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ t_N^1(i+1) & t_N^2(i+1) & \dots & t_N^M(i+1) \end{pmatrix} &= \\ &= \begin{pmatrix} t_1^1(i) & t_1^2(i) & \dots & t_1^M(i) \\ t_2^1(i) & t_2^2(i) & \dots & t_2^M(i) \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ t_N^1(i) & t_N^2(i) & \dots & t_N^M(i) \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} \Delta t_1^1(i+1) & \Delta t_1^2(i+1) & \dots & \Delta t_1^M(i+1) \\ \Delta t_2^1(i+1) & \Delta t_2^2(i+1) & \dots & \Delta t_2^M(i+1) \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \Delta t_N^1(i+1) & \Delta t_N^2(i+1) & \dots & \Delta t_N^M(i+1) \end{pmatrix}. \end{aligned}$$

У цьому випадку

$$\forall j, \varepsilon : j = 1, 2, \dots, N; \varepsilon = 1, 2, \dots, M : S_j^\varepsilon(i+1) = S_j^\varepsilon(i) \frac{\Delta t_j^\varepsilon(i+1)}{t_j^\varepsilon(i)};$$

$$\forall \varepsilon : \varepsilon = 1, 2, \dots, M : S^\varepsilon(i+1) = S^\varepsilon(i) + \sum_{\varepsilon=1}^M S_j^\varepsilon(i+1) =$$

$$= S^\varepsilon(i) + \sum_{\varepsilon=1}^M \frac{\Delta t_j^\varepsilon(i+1)}{t_j^\varepsilon(i)}.$$

Вектор номінального податкового навантаження у період $i+1$ дорівнюватиме:

$$\left(t^\varepsilon(i+1) \right)_{\varepsilon=1,2,\dots,M} = \left(\frac{S^1(i+1)}{Va^1(i+1)} \quad \frac{S^2(i+1)}{Va^2(i+1)} \quad \dots \quad \frac{S^M(i+1)}{Va^M(i+1)} \right);$$

а реальне:

$$\tilde{t}^\varepsilon(i+1) = \left(1 - a^\varepsilon \left(t^\varepsilon(i+1) \right)^{n^\varepsilon} \right) t^\varepsilon(i+1). \quad (5)$$

З урахуванням конкретних значень параметрів графіки функцій реального податкового навантаження для всіх ВЕД відносно бази оподаткування – доданої вартості⁶ – виглядатимуть таким чином (рис. 2).

Оскільки коефіцієнти рівняння ґрунтуються на статистичних розрахунках, слід враховувати можливу статистичну похибку і розбіжність отриманих числових значень, а отже, при близькості для певних ВЕД графіків функцій їхнього фактичного податкового навантаження доцільним є об'єднання цих ВЕД шляхом усереднення значень a^ε і b^ε . Природним є поділ на 4 групи (табл. 4):

- (1) добування паливно-енергетичних корисних копалин;
- (2) виробництво транспортних засобів та устаткування; торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; діяльність транспорту та зв'язку;
- (3) виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; виробництво машин та устаткування;
- (4) добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних; металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів; виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування.

⁶ Додана вартість була розрахована як різниця між валовою виручкою від реалізації продукції (з урахуванням непрямих податків) та матеріальними витратами підприємств.

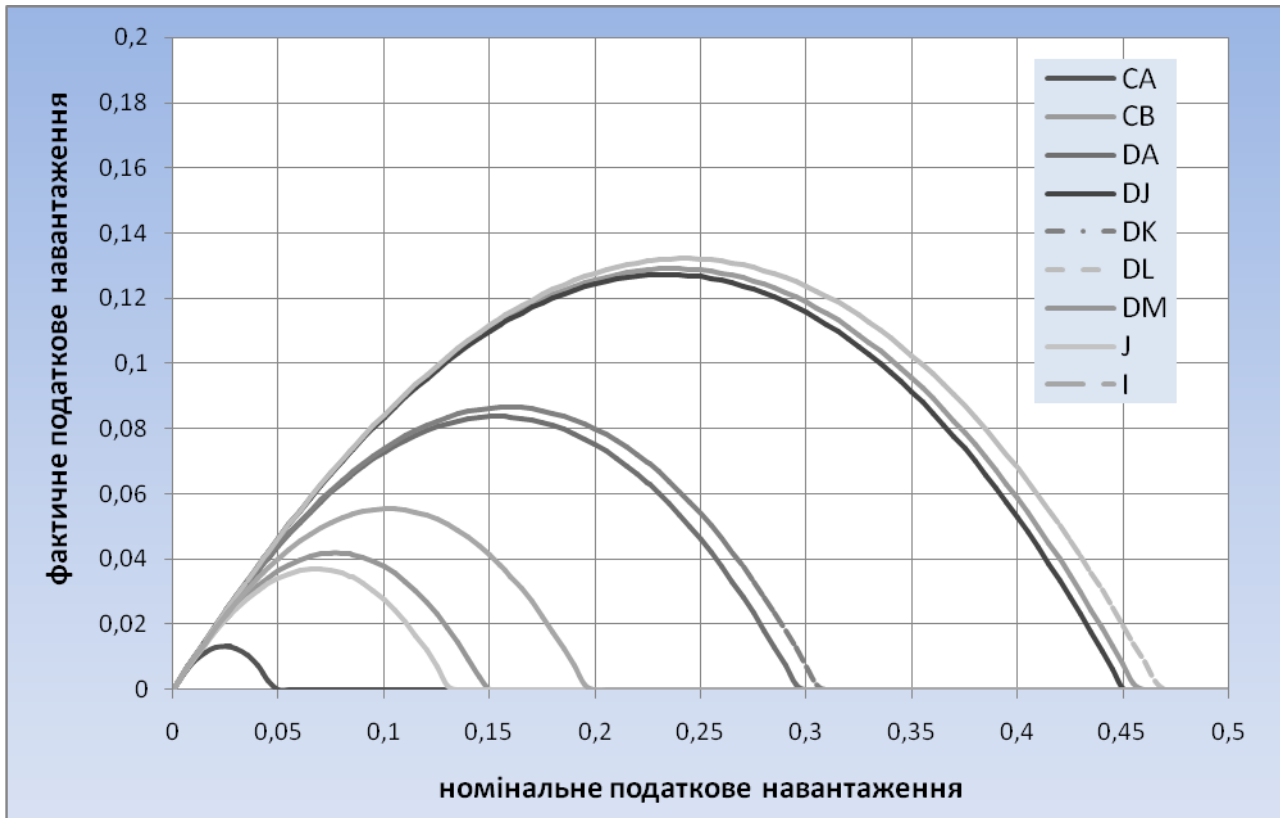

Рис. 2 – Залежність фактично сплаченого податкового навантаження від номінального для кожного з ВЕД

Таблиця 4 – Параметри моделі, що визначає залежність між номінальною і реальною ставками податку для груп ВЕД

№ групи	ВЕД	Параметри моделі (1.2)		
		a^{ε}	b^{ε}	n
1	СА – добування паливно-енергетичних корисних копалин	0,5660	68,614	1,2
2	DM – виробництво транспортних засобів та устаткування; G – торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; I – діяльність транспорту та зв'язку	0,6097	16,023	1,2
3	DA – виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; DK – виробництво машин та устаткування	0,5104	8,285	1,2
4	CB – добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних; DJ – металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів; DL – виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	0,5708	4,556	1,2

Узагальнені графіки функцій реального податкового навантаження для ВЕД наведено на рис. 3.

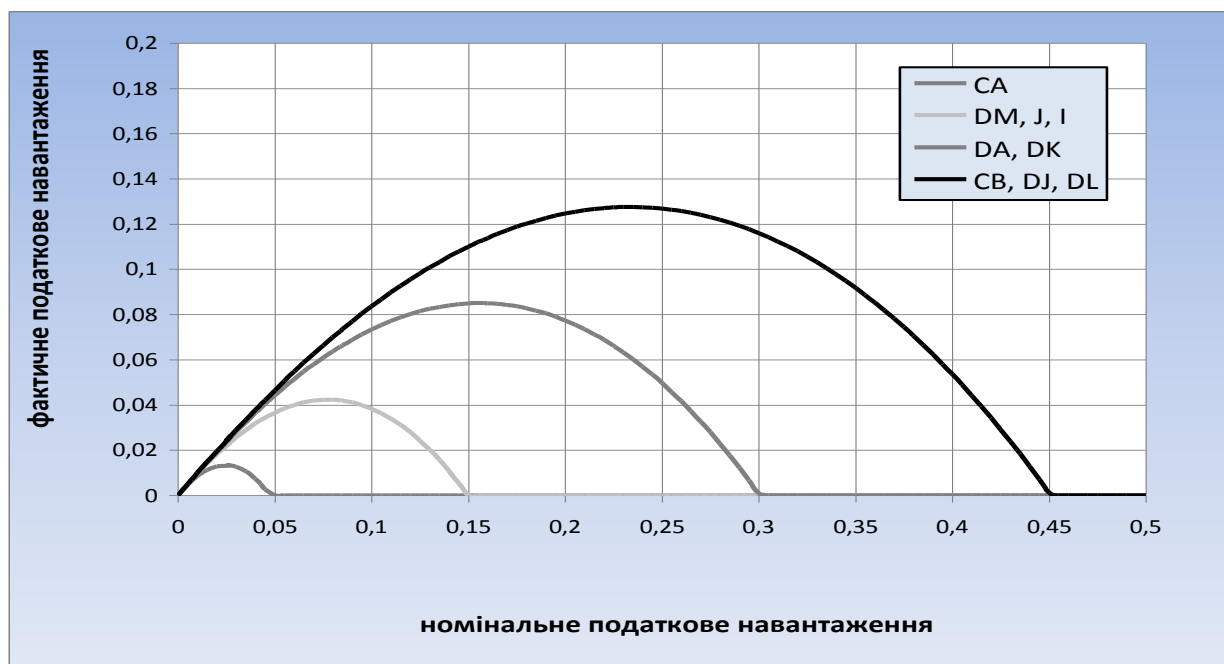

Рис. 3 – Залежність фактично сплаченого податкового навантаження від номінального для груп ВЕД

Висновки. Таким чином в статті було розглянуто моделі впливу податків на поведінку підприємств. Виявлена залежність між реальним і номінальним податковим коефіцієнтом. Проведено ранжування розглянутих податків за ступенем легкості/складності ухилення від них. Розроблено алгоритм розрахунку фактичного податкового навантаження при зміні номінальних величин податків.

Список використаної літератури

1. Соколовський Д.Б. Еволюційний аспект ухилення від обов'язкових платежів і "проблема сумісності" / Д.Б. Соколовський. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2002. – 84 с.

Стаття надійшла до редакції 05.02.13 українською мовою

© В.П. Вишневский, Д.Б. Соколовский

МОДЕЛИ ВЛИЯНИЯ НАЛОГОВ НА ПОВЕДЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрены модели влияния налогов на поведение предприятий в процессе функционирования Информационно-аналитической системы сопровождения бюджетного процесса (ИАСБП). Проведено ранжирование рассматриваемых налогов по степени легкости/сложности уклонения от них. Разработан алгоритм расчета фактического налогового бремени при изменении номинальных величин налогов.

© V.P. Vishnevsky, D.B. Sokolovsky

MODELS OF THE IMPACT OF TAXES ON BUSINESS BEHAVIOR

In the article the models of the impact of taxes on business behavior in the operation of information and analytical support of the budget process (IASBP) are analyzed. A ranking of the considered taxes on the degree of ease / difficulty avoiding them is done. The algorithm for calculating the actual tax burden by changing the nominal tax rate is developed.